AZƏRBAYCAN TURİZM VƏ MENECMENT UNİVERSİTETİNİN KOMPÜTER AVADANLIQLARINDA VƏ ELEKTRON RESURSLARDA İŞLƏMƏ QAYDALARI

I Ümumi müddəalar

1.1 Kompüter avadanlıqlarında və elektron resurslarda işləmə qaydaları Azərbaycan Turizm və Menecment Universitetinin daxili qaydalarına, informasiya təhlükəsizliyinin qorunması, Azərbaycan Respublikasi İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında qanuna əsasən tərtib edilmişdir. Bu qaydanın məqsədi cəmiyyət üzvlərinin universitet şəbəkəsi və hesablama qurğularından istifadə zamanı məsuliyyət və digərlərinə hörmətə layiq şəkildə istifadə edə bilməsi üçün təlimatların hazırlanması, ATMU-dakı kompüter sistemlərinin istifadəçiləri tərəfindən qəbul edilən davranışlardan gözləntiləri nəzərdə tutur və bu hesablama və əlaqəli kommunikasiya sistemlərinin düzgün istifadə edilməsi və yanlış istifadə nümunələrini təqdim edir. Qəbul edilən bu davranış standartları mahiyyətcə Universitet hüdudlarından kənara çıxır. Digərlərinə qarşı Universitet daxilində gizlilik, əmlak və resurslar üzərində olan hüquqları pozmaq yolverilməz olduğu kimi, ATMU-dan kənarda olan internetə qoşulma vasitəsilə əldə edilə bilən sistemlərdə də, bu hüquqların pozulması yolverilməzdir.

1.2 Universitetin kompüter sistemləri bütün istifadəçilərə (inzibati və akademik), o cümlədən tələbələrə, müəllimlərə, işçilərə aid edilir. Bu, Universitetə məxsus, icarəyə verilmiş, idarə olunan və ya müqavilə ilə tənzimlənən bütün hesablama qurğularından istifadəyə şamil olunur. Hüquqi məsələlərə aid olmadığına baxmayaraq, universitet istifadəçiləri kompüter və telekommunikasiya istifadəsini tənzimləyən hər hansı bir dövlət və yerli qanunlar, eləcə də bütün digər tətbiq olunan universitet qaydaları daxil olmaqla, qanun və qaydalarla hərəkət etməyə borcludurlar.

II. ATMU-nun daxili şəbəkəsindən istifadə edən istifadəçilərin üzərinə düşən imtiyazlar və məsuliyyətlər

2.1 ATMU infrastrukturuna aid olan sistemlərdə hesablama və əlaqəli sistemləri istifadə edən hər bir istifadəçi bu qaydada təsvir olunmuş qaydalara görə məsuliyyət daşıyır. Öz şəxsi kompüterləri vasitəsi ilə Universitet şəbəkəsinə qoşulan şəxslər (məsələn, Ethernet, məsafədən bağlantı vasitəsilə), həmçinin bu sənəddə göstərilən qaydalara riayət edilməsi zəruridir. Avtonom rejimdə fəaliyyət göstərən və ya Universitetə aid olmayan bağlantı ilə işləyən şəxslərə aid olan kompüterlər bu qaydalarla əhatə olunmur, lakin bu istifadəçilərə İnternet Servis Provayderi (İSP) tərəfindən göstərilən istifadə qaydaları ilə tanış olması məsləhət görülür.

İstifadəçi kompüter sistemlərinin və şəbəkələrinin xüsusi mühitdə olmadığını qəbul etməli, əksinə, kompüter istifadəsi bir ünsiyyət forması və hesablama mühitinin hər bir komponenti və onun hər bir məlumatı Universitet və ya həmin Universitet daxilində bir fərd və ya qrupa məxsus olduğu anlaşılması məqsədəuyğundur.

2.2 ATMU hesablama resurslarına giriş təlimatı, bu qayda daxil olmaqla, digər qaydalar, təlimatlar və prosedurlara riayət olunmasına bağlıdır. Sui-istifadə Universitetdə intizam xarakterli tədbirlərin görülməsi və resurslara çıxışın itirilməsinə səbəb ola bilər. Bəzi istifadəçilər və müəyyən sistemlər üçün xüsusi bölmələr, mərkəzlər və ATMU ilə əlaqəli digər təşkilatların daxili sistemlərinə girişə icazə verilə bilər. Belə hallarda, şöbə və ya qrup tərəfindən təqdim olunan resurslardan istifadə edərkən həmin şöbəyə və ya qrupa aid xüsusi qayda və qaydalara riayət edilməsi;

Bu, hal-hazırda tətbiq olunan Universitet qaydalarına, təlimatlara və proseduralara əlavədir.

2.1 Universitetin kompüterlərdən istifadə qaydalarının pozulmasına görə şübhəli bilinən, ATMU-dakı hər hansı bir sistemdə və şəbəkədə potensial zəifliklər və ya təhlükəsizlik boşluqları barədə məlumat sahibi olan hər hansı bir istifadəçi tərəfindən ***it@atmu.edu.az*** ünvanına məktub göndərilməsi.

III. İstifadəçi hesabının təhlükəsizliyi və məxfiliyinin qorunması

3.1 İstifadəçilər kompüter hesablarından istifadə üçün fərdi məsuliyyət daşıyırlar. Bu məsuliyyət, təhlükəsiz parol seçməklə başlayır və hesabınızın davamlı təhlükəsizliyini təmin etmək üçün həmin parolun məxfiliyinin saxlanılması, mütəmadi olaraq parolun dəyişdirilməsi;

3.2 Digərlərinin sizin hesabınızı icazəsiz istifadə etdiyini düşündüyünüz halda, parolunuzun dərhal dəyişdirilməsi və bu barədə ***it@atmu.edu.az*** ünvanına məlumat verilməsi;

3.3 İstifadəçilər müəlliflik və intellektual hüquqlarla bağlı qaydalara riayət etməyə borcludur. Müəlliflik hüququ qorunan və ya qorunmayan, digərinin işi olan istənilən materialın, müvafiq rəyin müəllifin icazəsi olmadan istifadəçi tərəfindən paylaşılmaması;

3.4 Müəlliflik hüququ qorunan materialların sahibi tərəfindən icazə verilmədikdə, həmin materialların Universitet şəbəkəsi və ya kompüter sistemləri vasitəsilə yayılmaması, universitetə proqram təminatı təchizatçıları şəbəkə vasitəsilə müəyyən proqram paketlərini yaymaq üçün icazə verilmiş olsa da, fərdi istifadəçilərə eyni proqramları universitet şəbəkəsi və ya kompüter sistemləri vasitəsi ilə digərlərinə yaymaq üçün icazə verilməməsi;

3.5 Bəzi proqram təminatı, məlumatlar və mülkiyyət hüquqlarının qeyri-müəyyən və ya mübahisəli olsa belə, istifadəçinin özü tərəfindən yaradılmayan hər hansı bir məlumatın başqasının müəllifi olduğunu qəbul etməsi, onun şəxsi və mülkiyyət hüquqlarına hörmət göstərməsi;

(Müəyyən hallarda, istifadəçi tərəfindən yaradılan məlumat hətta bu istifadəçiyə deyil, universitetə və ya başqalarına aid ola bilər). Bu qayda ilə, Müəllif Hüquqları ilə tənzimlənən istifadə qaydaları şərtlərə uyğun hesab olunur.

IV Resursların bölüşdürülməsi ilə əlaqədar məsuliyyət

4.1 Yaddaş, CPU vaxtı və ya şəbəkə ehtiyatlarına giriş kimi bütün resurslar bir qayda olaraq bütün ictimaiyyətə aiddirsə, paylaşılması;

4.2 Digər istifadəçilər üçün əlçatanlığın məhdudlaşdırılmasına səbəb ola biləcək şəbəkə resurslarından həddən artıq istifadə olunmaması, misal olaraq pik saatlarda CPU (Mərkəzi əməliyyat vahidi – prossesor) resurslarının həddindən artıq istifadəsi, həcmi məhdudlaşmayan bir sistemdə diskdən həddindən artıq istifadə, şəbəkə zolağından həddindən artıq istifadə və ya bir sistemin yararsız və ya başqaları üçün performansı əhəmiyyətli dərəcədə azaldan hər hansı bir işlər görülməməsi;

4.3 Təcrübəsiz istifadəçi "həddindən artıq istifadənin" nə olduğunu bilmədikdə, sistem administratoru belə bir hərəkətin əsassız olduğunu bildirdikdən sonra, həmin istifadəçi bundan sonra hər hansı bir qayda pozuntusu üçün məsuliyyət daşıyacağını bilməsi, ehtiyaclarınızın səviyyəsindən əmin deyilsinizsə, İT şöbə ilə əlaqə saxlayın. Eyni qayda ilə, normadan artıq miqdarda disk həcmi, CPU resurs və ya digər resurslara ehtiyacınız varsa, əvvəlcədən başqalarının işlərinə mane olmadan, İT Şöbə ilə əlaqə saxlayın.

V Məlumat itkisi və məlumat saxlanması üzrə risklər

5.1 Universitet, şəbəkə və idarə etdiyi serverləri sui-istifadə və zədələnmədən qorumaq üçün səy göstərməsinə baxmayaraq, universitetə məxsus və ya fərdi kompüterdə tələbə, müəllim, qonaqlar və s. tərəfindən məlumatların itkisinin olmasının yüksəkliyi;

5.2 İstifadəçilər proqram və ya əməliyyat sistemində müvafiq prosedurlardan istifadə edilərək "silinmiş" olan faylların, ehtiyat nüsxə faylında və ya digər formada sistemdə öncədən yaradıldıqda bərpa mümkünlüyünü bilməlidirlər. Universitetdən bu cür məlumatların məhkəmə icraatı ilə bərpa olunması üçün müraciət olarsa, əməkdaşlıq edilməklə, istifadəçinin məhv edilmiş hesab etdiyi məlumatların prosesdə bərpa edilməsinin mümkünlüyü.

VI Fərdi istifadə

6.1 Universitet ilk növbədə təhsil, inzibati işlər və tədqiqat məqsədləri üçün kompüter resursları ilə təmin etməklə yanaşı, rahatlıq məqsədi ilə digər məqsədlər üçün kompüterlərdən istifadə etməyi təşviq edir. Beləliklə, resursların bölüşdürülməsi ilə

əlaqədar məsuliyyət hissəsində izah olunmuş imkanlar çərçivəsində, kompüter resurslarının elektron poçt, sənəd hazırlığı, fərdi və ya kurs(sərbəst) işlərinin hazırlanması və s. kimi məhsuldarlığı artıran digər işlər üçün istifadəsinə icazə vermək məqsədəuyğundur. Məsul şəxslər tərəfindən icazə verildiyi hallar istisna olmaqla, şəxsi biznes və ya kommersiya məqsədləri ilə hesablama ehtiyatlarından istifadə qadağandır.

6.2 Əlbəttə ki, müəyyən hallarda mənfəət ilə nəticələnən işlərlə (məsələn, səhmlərin onlayn qiymətini yoxlamaq) – kommersiya biznesi, şəxsi biznes, (məsələn, biznes plan hazırlayan bir tələbə və ya universitet xaricində konsaltinq öhdəliyi üçün hesabat hazırlayan bir müəllim) və s. şəxsi istifadə üçün görülən işlər arasında fərqləndirmək çətindir. Belə hallarda, Universitetin paylaşılan hesablama resurslarının istifadəsində məsuliyyətli olmaq istifadəçilərin üzərində düşür. Xüsusən vacibdir ki:

- Resursların ədalətli və müvafiq qaydada istifadə olunması (məsələn, akademik və ya tədqiqat fəaliyyətlərinə mənfi təsir göstərən hərəkətlərən çəkinmək);
- Lisenziyaların müvafiq istifadəsi (məsələn, lisenziyanın müvafiq istifadəsinə icazə verilmədikdə kommersiya və digər məqsədlər üçün akademik lisenziyalar ilə təmin edilmiş proqramlardan istifadə etməyin);
- ATMU internet domeninə oxşar və ya alt domenlərin yaradılması, ATMU e-poçt hesablarından istifadə edərək reklam xidmətlərinin (spam) və məhsullarının təşviq edilməsi.

Resursların şübhəli fərdi istifadəsi hallarında, müəyyən bir fəaliyyətin icazəli olub-olmadığını müəyyən etmək üçün ***it@atmu.edu.az*** ünvanı ilə əlaqə saxlaya bilərsiniz.

VII İstifadəçilər haqqında məlumatların məxfilin qorunması

7.1 İstifadəçi, başqa bir istifadəçinin profil-kataloq məzmununun əlavə hallarla istisna edilmədiyi halda qapalı məzmun olduğunu qəbul etmə, (Bu qaydanın yeganə istisnaları aşağıdakılardır: bəzi hallarda, "plan faylları" kimi fayllar, hətta istifadəçi onları açıq əldə olunan təyin etmədikdə belə ictimai hesab edilə bilər; parol ilə mühafizə olunmayan və "açıq-aydın" ictimai olan veb səhifələr,anonim və ya "qonaq çıxışı" kimi ftp xidmətləri)

7.2 Mühafizə olunmayan hesab və ya paylaşılan qurğu (misal üçün, kompüterdə paylaşılan disk kimi) ad və ya xidmətin bunu açıqca bildirmədiyi halda ümumi istifadə

üçün nəzərdə tutulmur. Belə hallarda, məxfi hesab olunmalı, lakin " ümumi istifadə üçün" açıq olan fayl və ya başqa data məxfi məlumat hesab edilməli və bu fayllara daxil olan istifadəçi, istifadə etməmişdən əvvəl faylların və ya xidmətin sahibindən faylların ümumi istifadə üçün açıq və ya qapalı olduğunu aydınlaşdırmalı;

7.3 İstifadəçi açıq şəkildə öz kataloqlarına, fayllarına və ya xidmətlərinə istifadə edilməsi üçün çıxış verə bilər. Lakin fayllarına başqalarının baxması üçün ümumi istifadə dəvəti göndərən istifadəçilər hər hansı bir materialın görməsini arzu etmədikləri şəxslərdən qorunması üçün xüsusi bir məsuliyyət daşıyır və istifadəçilər üçün digər istifadəçilər ilə paylaşmağa hazır olduqları məlumatlara uyğun olaraq onların faylları üzərində müvafiq müdafiə səviyyələrinin saxlanılması zəruridir;

7.4 Məxfi məlumatların qorunması - Gizli məlumatları, məsələn, əməkdaşlar və ya tələbələrlə bağlı qeydlər kimi saxlayan istifadəçilər məxfilik ilə əlaqəli qayda, qanunlar və məlumatların istifadə razılaşmalarına görə məsuliyyət daşımalı;

7.5 Fərdi məlumatların qorunması - Bu qayda çərçivəsində izah edildiyi kimi, Universitet şəbəkəsində ötürülən və ya Universitet sistemində saxlanılan məlumatların qorunmasına görə məsul şəxslər müvafiq məsuliyyət daşıyırlar. Buna görə də şəbəkə resursları və informasiya sistemləri ilə gündəlik iş zamanı bütün təhlükəsizlik tədbirləri əvvəlcədən nəzərə alınmalı, fərdi məlumatlardan sui-istifadə, başqaları tərəfindən fərdi məlumatların əldə edilməsi və ya müvafiq şübhəli hallar universitetdaxili istintaqın başladılması üçün zəmin ola bilər. Şəxsi məlumatların tam gizliliyini təşkil etmək üçün istifadəçilərə Universitetdə şifrələmə, PGP təhlükəsizliyi və digər üsullardan istifadə etmək təşviq edilir.

VIII Sui-istifadə və uyğun olmayan davranış

ATMU-da aşağıdakılar açıq şəkildə qadağan edilir:

8.1 Universitet, fakültə və ya şöbə idarəetmə strukturu vasitəsilə lazımi icazə almadan kompüter sistemindən istifadə, "Port skan" kimi bəzi fəaliyyətlərin açıq şəkildə istifadəsi; (əgər belə bir skan hədəfi həmin fərdin və ya sistemin belə hərəkətləri dayandırmasını tələb edirsə, skan prosesini icra edən şəxs və ya sistem, hədəf maşın skan prosesini

dayandırmalı: əgər bu skan sisteminin səlahiyyətli və məsuliyyəti olan sistem administratoru tərəfindən yerinə yetirilmirsə)

8.2 Şəxsiyyətinizi gizlətmək və ya başqa bir şəxsiyyətin (məsələn, saxta elektron poçt göndərilməsi) qəbul edilməsi;

Qeyd edək ki, elektron mübadilənin bəzi formaları, məsələn, Web-səhifələri gözdən keçirmək, istifadəçiləri passiv olaraq "müəyyənləşdirmək" xüsusiyyətinə malikdir. Öz kimliyinizi brauzerinizdə qeyd etməmək və ya spamdan qorunmaq üçün veb-anonymizer istifadə etmək, bu qaydanın pozulması deyil.

8.3 Şifrənizi və ya hesabınıza çıxışın kənar şəxslərlə, öz işçi funksiyalarına uyğun xidmət göstərmək üçün onların inzibati dəstəkçilərinin hesablarına daxil olmasına imkan verən heyət və ya müəllim heyəti istisna olmaqla bölüşmək, xüsusi sistemlərə və ya məlumatlara daxil olmaq üçün bəzi qaydalar onlara daxil olmaq üçün istifadə olunan şifrələrin paylaşılmasına açıq mane olunması və xüsusi sistemlər üçün bu cür məhdudiyyətlərin bu qaydadan kənarlaşdırılması.